

De laatste oorlogsmaanden

Door Hans Nieuwenhuijsen © 2020

Bombardement op Amsterdam

Op de zondagmiddag van 26 november werd ik in onze huiskamer gealarmeerd door naderend vliegtuigeronk. Ik rende naar een van de ramen. Mijn hart als vliegtuigfreak sloeg op hol.

Voor mijn ogen zag ik een levensgroot jachtvliegtuig recht op mij af stormen. Een adembenemend gezicht. In mijn gevoel kon ik hem bijna aanraken.

Vlak voordat het toestel door het venster dreigde de stormen, trok het zijn neus bijna loodrecht omhoog en verdween uit mijn gezichtsveld.

Dat ik van dit voorval slechts een euforische herinnering heb overgehouden zonder enig angstgevoel, komt waarschijnlijk doordat alles zich in een flits van een paar seconden voltrok. De realiteit was echter heftiger.

Het vliegtuig dat mij fascineerde was één van 36 Britse Typhoon duikbommenwerpers. Hun opdracht was om twee kantoren van de Sicherheitspolizei en de Sicherheitsdienst bij de Euterpestraat te vernietigen (Later veranderd in Gerrit van der Veenstraat.)

De twee kantoren lagen tegenover elkaar op een afstand van 200m van ons huis.

Beide doelen werden vernietigd, maar er was ook groot aantal afzwaaiers.

40 woonhuizen werden vernietigd. 54 mensen werden gedood en 14 zwaargewond.

De Hongerwinter

De in september '44 door de regering in Londen verzochte spoorwegstaking gaf de bezetter het excuus om Nederland uit te hongeren. Alle verbindingen van westelijk Nederland met het oosten werden verbroken.

Daarvoor was de voedseldistributie ook al schaars. Tarwe in brood werd steeds meer vervangen door aardappelmeel dat het baksel steeds grauwer en vaster maakte. Aardappelen werden vervangen door suikerbieten. Melk werd transparante blauw-grijze taptemelk na onttrekken van alle vet en eiwitten. Kaas en vlees waren alleen nog via de zwarte markt te verkrijgen.

Al deze levensbehoeften werden over de bevolking verdeeld via genummerde bonkaarten.

Elke maand werd de hoeveelheid toegewezen producten minder. Met name de Amsterdammers vormden de grootste groep slachtoffers. Aanvankelijk waren er nog hongertochten mogelijk naar boeren in de omgeving. Maar ook deze voedselbron droogde al snel op.

In de winter vormde de gemeente Amsterdam een centrale gaarkeuken. Verspreid over stad verschenen stalletjes met grote gamellen gevuld met een dun drab met enkele verdwaalde gortkorrels. waarvan een soeplepel werd verstrekt in het pannetje dat ik had meegebracht. Ook daar werd je dus niet echt vrolijk van.

De voorzorgen van mijn vader

Ons gezin heeft de Hongerwinter goed overleefd. Ook wij hebben van de Gaarkeuken gegeten en tulpenbollen geroosterd. Maar dit waren slechts beperkte aanvullingen op ons basismenu.

Met zijn herinneringen aan de voedselschaarste in de 1e wereldoorlog, had mijn vader de te verwachten voedselschaarste al vanaf dag één na het uitbreken de oorlog voorzien.

Zodra hij in Amstelveen arriveerde, heeft hij daar met een aantal vrienden een paar hectaren weiland gepacht. De kleigrond was meer voor veeteelt geschikt, maar nood breekt wet.

Naast aardappelen en bladgroenten werden er vooral veel erwten en bonen gekweekt. Gedopte peulvruchten kan je lang bewaren mits je ze maandelijks uitspreid om kruipende insecten te verwijderen.

Mijn moeder was bovendien een keukenprinses. Van een versnipperde suikerbiet met een half uitje wist zij in wat raapolie nog een redelijk smakend pannenkoekje te bakken.

Mijn zusje Marijke en ik hebben het weleens gepresteerd om een baksel van mijn moeder te weigeren. Via het verzet had mijn vader op afstand een partij sprotjes uit het IJsselmeer voor ons kunnen verkrijgen. Deze minivisjes waren, zeker in gebakken toestand, meer graat dan visvlees. Bovendien hielden wij als kinderen helemaal niet van vis. Onze moeder heeft ons graag van deze kwelling verlost door sprotjes dan maar zelf te consumeren.

De laatste dagen van Frits

Op zaterdag 27 januari 1945 vond er weer de dagelijkse bijeenkomst van het Landelijke Werkcomité plaats op de Leidschegracht. Op weg daarnaar toe ging hij nog even op zijn kantoor langs bij zijn vriend Hoyte Sillevius Smitt om te vernemen of er nog nieuwe berichten waren. Hoyte vertelde hem: "Frits ga er niet naartoe, De zaak is verraden" De reactie van Frits was: "dan moet ik er als de bliksem naar toe om ze te waarschuwen."

Hij kwam echter te laat. Nauwelijks had Frits zijn eerste schreden op de trap gezet, of hij werd in zijn been geschoten en op de stapel gegooid van de eerder gearriveerde en geboeide verzetgenoten waaronder Walraven van Hall.

Twee weken later, op 10 januari, kreeg mijn moeder het bericht dat haar man, met Van Hall en een vertegenwoordiger van de verzetspers, waren gefusilleerd in Haarlem en onder de grond waren gestopt in de Bloemendaalse duinen. Na de bevrijding zijn zij herbegraven op de Eerebegraafplaats in Bloemendaal.

De verrader van de vergadering werd al snel opgespoord. Na een kort verhoor, kreeg hij een gifbeker te drinken. Toen dit niet het gewenste effect had, volgde een pistoolschot.

Eindelijk de bevrijding

De lang verwachte bevrijding overviel mij tenslotte toch nog als een grote verrassing.

Op de mooie lente-avond van 4 mei stond ik op het punt om in bed te stappen, toen ik mijn moeder naar boven hoorde stormen en riep: Wij zijn weer vrij!!!

Ik herinner mij nog dat ik nooit eerder in mijn leven mij zo snel weer heb aangekleed.

Bij ons om de hoek bij het Olympiaplein trof ik een hossende en dansende mensenmassa. Een wat ouder buurmeisje sloot mij in haar armen. Met haar maakte ik toen de eerste poging tot danspassen in mijn leven.

Twee dagen later, alweer op een zonnige avond, voetbalden wij als vaker met onze buurtvriendjes op het zandland tegenover de Stadionkade.

Plotseling verscheen er uit het niets een verkennervliegtuigje met Britse kentekens, Het toestel scheerde een paar keer zo dicht over onze kruinen, dat wij begrepen dat wij ruimte moesten maken.

Na een scherpe landing met zijn Auster, verscheen de piloot die liep richting de stad.

Een half uurtje later kwam hij weer terug, Nu vergezeld van een vrouw die ik herkende als Cora van Marken, een vriendin van mijn moeder. Kennelijk was haar gevraagd informatie van het verzet over te brengen naar het eerder bevrijde zuiden. Ik rende achter de twee aan en riep: "Tante Cora, mag ik met je mee!"

Bijna zat ik al in de cockpit, toen Cora zich bedacht dat mijn moeder wat minder blij zou zijn als zij van mijn achtergebleven vriendjes moest horen dat haar zoontje met onbekende bestemming in de lucht was vertrokken. Zij tilde mij uit de cockpit, en zette mij daarbuiten uiterst teleurgesteld weer op de grond.

Na een paar dagen arriveerden de Canadezen in Amsterdam met een eindeloze colonne van trucks en tanks, overdekt met vrouwen en kinderen die er onderweg op waren geklommen of getrokken op de korte momenten dat de stoet even stakte.

Ik liep een paar kilometer tegen de stroom in totdat ik ook een plaatsje op een tank kon bemachtigen. Niet ver van ons huis sprong ik er weer af. De bevrijding was nu voor mij echt een feit.